

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Sławomir Jurkowicz
Sędziowie:	SSA Aleksandra Marszałek (spr.) SSO del. Jolanta Solarz
Protokolant:	Katarzyna Stalewska

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2013 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **L. S.**

przeciwko **(...) Spółce Akcyjnej**

w W.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy

z dnia 7 listopada 2012 r., sygn. akt I C 663/12

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddala i nie obciąża powódki kosztami postępowania;**
- 2. oddala apelację powódki i dalej idącą apelację strony pozwanej;**
- 3. zasądza od powódki na rzecz strony pozwanej 3950 zł kosztów postępowania apelacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 28.09.2012 r. Sąd Okręgowy w Świdnicy zasądził od strony pozwanej (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki L. S. kwotę 25.000 zł (dwadzieścia pięć tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 7 sierpnia 2011 roku do dnia zapłaty (pkt I); dalej idące powództwo oddalił (pkt II); nie obciążył powódki obowiązkiem zwrotu kosztów procesu stronie pozwanej (pkt III).

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd ten wydał w oparciu o następujące, istotne ustalenia faktyczne.

W dniu 8 czerwca 2008 roku doszło do wypadku komunikacyjnego. W wypadku tym obrażenia ciała odniósł mąż powódki J. S., na skutek których zmarł 19 lipca 2008 roku.

W stosunku do winnego wskazanego wyżej zdarzenia J. B. zapadł w Sądzie Rejonowym w Z. wyrok 31 stycznia 2012 roku, (sygn. akt II K 158/11) uznający go winnym spowodowania wypadku, w wyniku którego zmarł J. S...

Powódka L. S. w sprawie tej złożyła wniosek o zobowiązanie oskarżonego J. B. do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem poprzez zapłatę kwoty 50.000 zł a Sąd Rejonowy w Z. w powołanym wyżej wyroku wniosek ten uwzględnił. Sąd Rejonowy w Z. oceniając następstwa zdarzenia, w szczególności stopień cierpień fizycznych i psychicznych związanych z utratą współmałżonka, z którym powódka pozostawał od kilkudziesięciu lat w zgodnym związku i uszczerbek na zdrowiu powódki, która sama też doznała obrażeń w wypadku, doszedł do przekonania, iż suma 50.000 zł odszkodowania zaspokoi interesy powódki, która dochodzi jeszcze roszczeń na drodze odpowiedzialności cywilnej.

Strona pozwana przyznała i wypłaciła powódce odszkodowanie za poniesione koszty pogrzebu w wysokości 7.306,80 zł. oraz odszkodowanie w oparciu o art. 446 § 3 k.c. za pogorszenie sytuacji życiowej w kwocie 25.000 zł.

Natomiast strona pozwana nie znalazła podstaw do przyznania zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej, bowiem art. 446 § 4 k.c. wszedł w życie z dniem 3 sierpnia 2008 roku i nie znajduje zastosowanie do szkód powstałych przed tym terminem.

Powódka L. S. ze swym zmarłym mężem J. S. pozostawała w bardzo bliskich relacjach, mieszkali tylko we dwoje, mieli wspólne plany. Byli małżeństwem przez czterdzieści dziewięć lat i oczekiwali pięćdziesiątej rocznicy zawarcia przez nich związku małżeńskiego. Dwie córki powódki stale zamieszkują w Kanadzie, natomiast trzecia córka zmarła, wkrótce po śmierci męża powódki, na skutek choroby nowotworowej.

Biegły psycholog M. G. stwierdził, że badanie psychologiczne powódki wskazuje na występowanie łagodnych objawów depresji - ich nasilenie nie przekracza progu normy i patologii. Powódka reaguje silnym napięciem i lękiem w sytuacji aktywizacji wspomnień związanych z minioną traumą, co sugeruje przebycie przez nią zespołu stresu pourazowego. W ocenie biegłego u powódki cały czas trwa okres fizjologicznej, tj. niepowikłanej żałoby po śmierci męża i córki. Powódka mimo przeżywania żałoby w postaci doświadczenia bólu, żalu, smutku, poczucia osamotnienia i straty radzi sobie z codziennym funkcjonowaniem. U powódki nie stwierdzono objawów depresji endogennej, jej przyczyną nie są traumatyczne wydarzenia życiowe, dlatego nie ma podstaw przyjmować, iż u powódki występuje takowe zagrożenie. W związku z podwójną traumą psychiczną u powódki mogły wystąpić schorzenia somatyczne w postaci: nadciśnienia i arytmii serca.

Mając na uwadze powyższe Sąd I instancji zważył, że powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie.

Wskazał, iż zgodnie z art. 11 zd. 1 k.p.c. jest związany ustaleniami wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa, a więc także ustaleniem, że przyczyną śmierci męża powódki był obrażenia odniesione w wypadku komunikacyjnym spowodowanym.

Zdaniem Sądu I instancji doszło do naruszenia dobra osobistego powódki w postaci więzi emocjonalnej łączącej powódkę z jej zmarłym mężem i zasadne jest przyznanie powódce z tego tytułu zadośćuczynienia w wysokości 25.000 zł. Zdaniem Sądu I instancji kwota 25.000 zł zadośćuczynienia będzie adekwatna do cierpień psychicznych jakich powódka doznała na skutek utraty najbliższej osoby.

Żądana kwota 100.000 oceniona została jako wygórowana i zmierzająca do wzbogacenia a nie rekompensaty krzywd.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiodła zarówno powódka jak i strona pozwana.

Powódka zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w części, tj. w zakresie oddalającym powództwo co do kwoty 50.000 zł. Zaskarżonemu orzeczeniu powódka zarzuciła:

I. naruszenie prawa materialnego poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a to art. 446 § 4 kc poprzez uznanie, iż zasądzona tytułem zadośćuczynienia od pozwanego na rzecz powódki L. S. kwota 25.000 zł stanowi kwotę odpowiednią w rozumieniu art. 448 k.c.;

II. naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na wynik postępowania, a to art. 233 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego i w konsekwencji błędną ocenę stanu faktycznego co do rozmiaru krzywdy powódki w tym pominięcie znaczenia dla rozmiaru krzywdy powódki L. S. okoliczności, w jakich doszło do śmierci jej męża i znaczenia wieku powódki L. S., oraz utraty wsparcia w okresie po śmierci męża ze strony dzieci, art. 328 § 2 k.p.c.

Wskazując na powyższe, powódka wniosła o zmianę wyroku Sądu Okręgowego poprzez zasądzenie tytułem zadośćuczynienia 75.000 zł.

Strona pozwana zaskarżył powyższy wyrok w części, tj. w zakresie punktu I wyroku zasądzonego na rzecz powódki kwotę 25.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych, zarzucając:

a) naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 KPC poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i dokonanie dowolnej oceny materiału dowodowego

b) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 448 § 1 KC w związku z art. 24 § 1 KC poprzez ich niewłaściwą wykładnię i przyznanie powódce zadośćuczynienia za szkodę w wysokości niewspółmiernej w stosunku do rozmiaru krzywdy jaka mogła powstać wskutek śmierci męża powódki, tym bardziej że na odczuwaną przez powódkę krzywdę istotny wpływ miało drugie traumatyczne przeżycie – śmierć dziecka.

Wskazując na powyższe, strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa.

Ponadto strona pozwana wniosła o dopuszczenie na podstawie art. 381 k.p.c. dowodu z potwierdzenia zapłaty na rzecz powódki kwoty 50.000 zł tytułem naprawienia szkody, zasądzonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. z dnia 31 stycznia 2012 r. wydanym w sprawie o sygn. akt II K 158/11.

Sąd Apelacyjny dodatkowo ustalił, że:

Powódka L. S. w związku z doznanymi obrażeniami ciała w wypadku komunikacyjnym, który miał miejsce w dniu 8 czerwca 2008 r., w postępowaniu likwidacyjnym przeprowadzonym przez stronę pozwaną, na podstawie ugody otrzymała łącznie kwotę 4.500 zł tytułem odszkodowania.

dowód: akta szkody nr (...)

W dniu 7 grudnia 2012 r. strona pozwana wypłaciła powódce kwotę 50.000 zł tytułem naprawienia szkody, zasądzonej w oparciu o art. 46 § 1 k. k. wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. z dnia 31 stycznia 2012 r. wydanym w sprawie o sygn. akt II K 158/11.

dowód: potwierdzenie przelewu (k. 182)

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja strony pozwanej zasługuje na uwzględnienie, a apelacja powódki jako pozbawiona uzasadnionych podstaw podlega oddaleniu.

Rozważając poszczególne zarzuty w pierwszej kolejności należy odnieść się do sformułowanego w obu apelacjach zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. Podkreślić w tym miejscu należy, że jeżeli z określonego materiału dowodowego Sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena Sądu nie narusza

reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, chociażby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub, gdy wnioskowanie Sądu wykracza poza schematy logiki formalnej, albo wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo – skutkowych, to tylko wtedy przeprowadzona przez Sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (por. wyrok SN z 27.09.2002 r., sygn. akt II CKN 817/00).

W realiach analizowanej sprawy powyższe okoliczności nie zaistniały, bowiem Sąd Okręgowy ustalił istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, które znajdowały odzwierciedlenie w całości kształcie zaferowanego przez strony materiału dowodowego. Dokonując zaś oceny tak zebranego materiału dowodowego nie naruszył reguł swobodnej oceny dowodów wyznaczonych treścią przepisu art. 233 k.p.c., a w szczególności zasad logiki, wiedzy i doświadczenia życiowego. W konsekwencji uznać należało, iż wszelkie ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji były prawidłowe i znajdowały oparcie w zgromadzonym materiale dowodowym, a zatem Sąd Apelacyjny przyjął je za podstawę swojego rozstrzygnięcia. Nadto Sąd Apelacyjny w oparciu o akta szkody oraz potwierdzenie przelewu (k. 182) przeprowadziła uzupełniające ustalenia.

Zważywszy, iż sformułowany zarówno przez powódkę jak i stronę pozwaną zarzuty naruszenia art. 233 k.p.c. w istocie nie kwestionował dokonanych ustaleń faktycznych, ale zmierzały do podważenia trafności zastosowania przez Sąd I instancji art. 446 § 4 k.c. i art. 448 k.c., w dalszej części uzasadnienia odnoszącej się do wywiedzionych przez strony zarzutów prawa materialnego szerzej należało będzie odnieść się do oceny stosowania przez Sąd Okręgowy tych przepisów.

Odnosząc się do sformułowanego przez powódkę zarzutu naruszenia przez Sąd I instancji art. 328 § 2 k.p.c. wskazać należy, że o naruszeniu tego rodzaju można mówić jedynie wtedy, gdyby uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie zawierało danych pozwalających na kontrolę tego orzeczenia (postanowienie SN z dnia 21 listopada 2001 r., I CKN 185/01, wyroki SN z dnia 18 marca 2003 r., IV CKN 1862/00). W ocenie Sądu Apelacyjnego sposób uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia umożliwi kontrolę prawidłowości zastosowania przez Sąd I instancji zarówno prawa materialne jak i procesowego. Tym samym zarzut ten nie zasługiwał na uwzględnienie.

Odnosząc się do zarzutów dotyczących naruszenia prawa materialnego. Na wstępie wyjaśnić trzeba, że mamy tu do czynienia z sytuacją sprzed wejścia w życie § 4 art. 446 k.c. (3 sierpnia 2008 r.), przepis ten nie może więc mieć w niniejszej sprawie zastosowania. Zarzut jego naruszenia zawarty w apelacji powódki jest więc całkowicie chybiony.

Podstawę roszczeń powódki stanowi natomiast, jak trafnie podnosi Sąd pierwszej instancji art. 448 k.c. Szczególna więź emocjonalna między członkami prawidłowo funkcjonującej rodziny zasługuje na status dobra osobistego, podlegającego ochronie przewidzianej w art. 24 § 1 k.c. Spowodowanie śmierci osoby bliskiej może więc stanowić naruszenie dóbr osobistych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Zadośćuczynienie to stanowi formę pieniężnego wynagrodzenia niemajątkowych i niewymiernych krzywd. Ma na celu zrekomensować krzywdę za naruszenie prawa do życia w rodzinie i ból spowodowany utratą najbliższej osoby

Każdy przypadek powinien być indywidualizowany z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy. Na rozmiar krzywdy mają przede wszystkim wpływ: dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego z zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem tego odejścia (np. nerwicy, depresji), roli w rodzinie pełnionej przez osobę zmarłą, stopień w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy, wiek pokrzywdzonego.

Rozważając zgłoszone przez powódkę roszczenie i oceniając wysokość należnego jej zadośćuczynienia w ocenie Sądu Apelacyjnego w niedostatecznym zakresie uwzględnił Sąd I instancji kwoty, które już zostały powódce wypłacone, lub na etapie postępowania przed Sądem Okręgowym przyznane i możliwe do egzekucji. W toku postępowania likwidacyjnego z tytułu pogorszenia się sytuacji życiowej związanej ze śmiercią męża, powódka

otrzymała kwotę 25.000 zł. Wprawdzie § 3 art. 446 k.c. dotyczy innych szkód niż krzywdy uwzględniane przy określaniu zadośćuczynienia a roszczenie to jest rodzajowo i normatywnie odmienne od roszczenia o przyznanie stosownego zadośćuczynienia, to jednak do 3 sierpnia 2008 r. powołany przepis interpretowany był rozszerzająco, stanowił bowiem jedyną podstawę (poza aktualnie akceptowaną podstawą z art. 448 k.c.) wyrównywania także szkód niematerialnych polegających na obiektywnym pogorszeniu pozycji w świecie zewnętrznym czy wywołanym negatywnymi emocjami osłabieniu aktywności życiowej. Użyty w art. 446 § 3 k.c. zwrot "znaczne pogorszenie sytuacji życiowej" odczytywano nie tylko w materialnym aspekcie zmienionej sytuacji bliskiego członka rodziny zmarłego, ale w szerszym kontekście, uwzględniającym przesłanki pozaekonomiczne określające tę sytuację (np. utratę oczekiwania przez osobę poszkodowaną na pomoc i wsparcie członka rodziny). Powyższe prowadzi do wniosku, że oceniając zgłoszone przez powódkę roszczenie nie można pominąć wypłaconej już kwoty 25 000 zł, a kwotę tę należy w jego wysokości uwzględnić.

W toku postępowania karnego w sprawie o sygn. akt II K 158/11 przeprowadzonego przez Sąd Rejonowy w Z. nałożono na sprawcę wypadku zgodnie z wnioskiem powódki na mocy art. 46 k.k. obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej wypadkiem przez zapłatę na jej rzecz zadośćuczynienia w kwocie 50.000 zł (kwota ta została wypłacona powódce przez stronę pozwaną w grudniu 2012 r., w związku z uprawomocnieniem się orzeczenia karnego). Obowiązek naprawienia szkody orzeczony został obok kary, ale przede wszystkim spełnił funkcję kompensacyjną, tym bardziej, że zgodnie z art. 196 k.k.w. orzeczenie takie stanowi tytuł egzekucyjny. W dacie występowania z niniejszym powództwem, kwota, o której mowa była powódce przyznana nieprawomocnym jeszcze orzeczeniem, a przed datą niniejszego wyroku wypłacona.

Tym samym stwierdzić należy, że w związku ze śmiercią męża, powódka otrzymała łącznie kwotę 75.000 zł.

Wskazać w tym miejscu należy na przeprowadzony w postępowaniu apelacyjnym dowód z akt likwidacji szkody dotyczących szkody na osobie powódki, jakiej doznała ona w wyniku wypadku z dnia 8 czerwca 2008 roku. Postępowanie likwidacyjne, w którym ustalono 3% uszczerbku na zdrowiu zakończyło się ugodą i wypłatą 4.500 zł. Pozwala to stwierdzić, że uzyskane przez powódkę odszkodowanie wyczerpało jej roszczenia związane z obrażeniami odniesionymi w wypadku, tym bardziej, że w toku postępowania nie podnoszono jakichkolwiek okoliczności, które wskazywałyby choćby na chęć uchylenia się od skutków ugody, zresztą sprzed kilku lat.

Mając na uwadze powyższe kwota 50.000 zł zasazoną na rzecz powódki na podstawie wyroku karnego, w rzeczywistości spełnia funkcję zadośćuczynienia związanego z śmiercią J. S. – męża powódki i naruszeniem tym samym jej dóbr osobistych.

W tej sytuacji uznać należy, że uzyskana przez powódkę kwotę 75.000 zł jest adekwatna do stanu w jakim znalazła się powódka, który jak słusznie wskazywała na to strona pozwana spowodowany został również, także innymi, nie związanymi z wypadkiem okolicznościami – śmiercią córki.

Kwota ta uwzględnia wszystkie okoliczności sprawy – wiek powódki (ur. w (...) r.), długoletnie pożycie małżeńskie, osamotnienie, które związane jest jednak także z innym zdarzeniami (śmierć córki i wyjazd pozostałych dzieci do Kanady), okoliczności śmierci męża (w miesiąc po wypadku). Jak dodatkowo wynika z opinii psychologa powódka, która niewątpliwie odczuwa ból, żal i smutek po śmierci dwu bliskich osób, radzi sobie z codziennym funkcjonowaniem, jest samodzielna, żałoba przebiega w sposób niepowikłany. Wszystko to zdaniem Sadu Apelacyjnego prowadzi do uznania, że uzyskane już przez powódkę kwoty w pełni zaspokoily jej roszczenia związane z utratą męża (art. 446 § 3 i 4 k.c.) Wskazać przy tym należy, że odpowiedniość zadośćuczynienia oznacza nie tylko jego adekwatność do rozmiaru krzywdy, ale także do aktualnych warunków życiowych, tak by spełniało ono funkcje kompensacji krzywd a nie zmierzało do wzbogacenia, a tak ocenić trzeba żądanie w wyższym rozmiarze.

Tym samym za trafny należy uznać zarzut strony pozwanej dotyczący naruszenia przez Sąd I instancji art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c., natomiast zarzuty powódki za chybione.

W konsekwencji zgodnie z art. 385 k.p.c. apelacje powódki oddalono a na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. uwzględniając apelacje pozwanej wyrok zmieniono.

Brak podstaw do nieobciążenia powódki kosztami postępowania apelacyjnego, skoro wyrok karny był w dacie apelacji już prawomocny, a roszczenie powódki zaspokojone. W zakresie kosztów postępowania apelacyjnego rozstrzygnięcie zapadło zgodnie z jego ostatecznym wynikiem w oparciu art. 98 k.p.c.

bp